

تجزیه و تحلیلی از عوامل ایجاد مشکل برای نوجوانان و جوانان ایرانی در عصر حاضر

انسان در هر یک از مراحل رشد خصوصیات و نیازهایی دارد که چنانچه در حد امکان مورد نظر والدین یا مربیان و مؤسسات مسئول پرورش افکار و تندرستی واقع نشود، بلوغ اجتماعی و سلامت جسمی و روانی را مختل خواهد کرد. گروهی از صاحب‌نظران نوجوانی را مرحله انتقال از دوره کودکی به بزرگسال تعریف کرده‌اند. (۱) البته هدف از این تعریف این نیست که نوجوانی راهی است برای رسیدن به بلوغ بلکه هر یک از مراحل رشد در نفس خود دوره‌ای از زندگی است که فرد باید از آن بهره‌مند شود و تنها بزرگسالی هدف و غایت زندگی نیست. بعلاوه نقص رشد در یک مرحله از زندگی در دوره‌های بعدی تأثیر مستقیم می‌گذارد.

مراحل رشد را نباید بصورت راهی مستقیم از خرد سالی به بزرگسالی تصور نمود، و در این صورت نباید خرد سال را الگوی

کوچک شده نوجوان و نوجوان را الگوی کوچک تر بزرگسال پنداشت . (۱۱)

هر دوره از زندگی را باید به مثابه مرحله ای تصور کرد که گرچه به دوره قبل پیوند دارد و به مرحله بعد نیز مرتبط خواهد شد ، اما ویژگیهای مختص بخود دارد ، چه از لحاظ کمی و چه از جهت کیفی که باید مورد توجه قرار گیرد و به کمال خود برسد تا رشد طبیعی دوره های بعدی را تسهیل کند .

ضرب المثلی است که گوید : « به کودکی که اجازه کودکی کردن داده نشود ، تا آخر عمر کودکی خواهد کرد . » پس افرادی به بلوغ اجتماعی مناسب خواهند رسید که مراحل رشد را با تمام خصوصیات آن بطور مطلوب گذرانده باشند .

نوجوانی مرحله تغییرات سریع از لحاظ جسمی و روانی است . بنا براین میتوان آن را دوره بحرانی زندگی نامید . رشد سریع جسمی ، عدم تناسب اعضای بدن ، قرار گرفتن بین ارزشهای متفاوت بزرگسالان و همسالان ، بروز خصوصیات جنسی و صد ها عامل دیگر از جمله مسائل بیشماری هستند که سلامت و تعادل جسمی و روانی فرد در گرو حل صحیح آنها است . (۳)

در این رهگذر آنچه درخور اهمیت است ، آنست که بزرگسالان ، نوجوانان و خصوصیات آن را درک کنند تا مشی صحیح در قبال آنها اتخاذ نمایند .

از طرف دیگر نوجوانان نیز باید خصوصیات این مرحله از زندگی را بشناسند تا تحولات طبیعی جسمی و روانی بی جهت آنان را

مضطرب نکند .

هدف سازمانهای تعلیم و تربیت در کلیه ممالک اینست که محیط و شرایطی فراهم کنند که در آن مجالی برای شکوفائی استعداد های نسل جوان وجود داشته باشد. تمدن و فرهنگ و بطور کلی آینده هر ملتی به تربیت صحیح نسل جوان بستگی دارد . برای رو یاروئی با مسئله ای این چنین مهم و حیاتی باید کلیه نیروهای جامعه بسیج شود . باشد که در پرتو همکاری و هماهنگی کلیه دست اندرکاران تعلیم و تربیت و دیگر نیروهای اجتماعی از بار سنگین مشکلات و مسائل نوجوانان کاسته شود .

اگر قرن بیستم را روانشناسان قرن اضطراب نامیده اند ، این نامگذاری در مورد نوجوانان بیشتر صدق میکند . جدول زیر میزان اضطرابها و نگرانیهای نسل جوان را در یک تحقیق که در سال ۱۳۴۴ صورت گرفته و در صفحه ۴۴ مجله کمیته تحقیق اولیاء و مربیان منعکس شده است نشان میدهد . (۲)

اضطرابها و نگرانیهای جوانان

دختر	پسر	نوع نگرانی و اضطراب
۰/۰۲۹	۰/۰۱۵	نگرانی از عدم موفقیت در امتحانات
۰/۰۱۶	۰/۰۲۴/۵	نگرانی از بیماری و سرنوشت نامعلوم
۰/۰۱۵	۰/۰۱۱	فاقد ناراحتی
۰/۰۱۴	۰/۰۹/۵	ناراحتیهای مبهم
۰/۰۲/۷	۰/۰۹/۵	ناراحتیهای مادی
۰/۰۵/۳	۰/۰۶	ناراحتیهای خانوادگی
۰/۰۸	۰/۰۱۱	موارد دیگر
۰/۰۱۰/۵	۰/۰۱۳/۵	بدون جواب

برای بحث علمی در این زمینه قبل از هر چیز باید به این مسئله توجه کنیم که مشکلات متعدد جوانان از چه عوامل و شرایطی ناشی میشود؟ چطور میتوانیم این مسائل را بررسی کنیم و در حد امکان با توجه به خصوصیات و ارزشهای اجتماعی ارائه طریق نماییم.

۱- عوامل بنیادی و مسائل و مشکلات نوجوانی :

۱-۱ جریان رشد : گرچه رشد جریانی است مداوم که از بدو تشکیل جنین تا بلوغ ادامه دارد ، ولی در دوره نوجوانی این جریان بگونه ایست که اغلب مسائل و مشکلاتی برای نوجوان ایجاد میکند . موقعیکه از رشد سخن میگوئیم مقصود تنها رشد جسمی نیست بلکه رشد همه جانبه و در تمام زمینه ها مورد نظر است . در مرحله نوجوانی بین جنبه های مختلف رشد هماهنگی کامل وجود ندارد . ممکن است فردی از نظر جسمی رشد سریعتری داشته باشد در صورتیکه از نظر عاطفی از پیشرفت مورد انتظار برخوردار نباشد . یا اینکه تناسب اعضای بدن برای مدتی محدود برهم بخورد . عواملی از این قبیل و بروز برخی خصوصیات و حالات جدید نظیر ترشحات مختلف داخلی ارگانیزم که اغلب ثبات عاطفی و تعادل فرد را برهم میزند ، احتمالاً نوجوان را نگران و مضطرب میسازد . در این مرحله راهنمایی فرد و کمک به سازش او اهمیت فراوان دارد . بدیهی است اگر پیش بینی لازم برای حل صحیح این مسائل صورت نگرفته باشد ، مشکلاتی بسیار خواهد آورد که در مراحل بعدی زندگی نیز فرد را رنج خواهد داد . در این مرحله از زندگی باید خصوصیات جسمی و روانی را

از طریق صحیح به نوجوان شناساند تا با دیدی واقع بینانه با مسائل مواجه شود و عکس العمل نادرست از خود نشان ندهد.

۲-۱ تحولات سریع اجتماعی :

در جوامع ساده قدیم راه جوانان در بسیاری از مسائل زندگی مشخص و روشن بوده است و راهنمائیهای عملی بزرگسالان و تعلیم و تربیت غیر عمدی کفایت میکرده است. لیکن تدریجاً که جوامع تحول و تکامل یافت به لحاظ وجود راههای متعدد و شاخه های تحصیلی متفاوت و غیره کار انتخاب عاقلانه مشکلتر گردید. گذشته از این ارزشهای متفاوت و تحول سریع عوامل فرهنگی نیز برابر مسائل نوجوانان افزوده است. دستگاههای تعلیم و تربیت باید بکوشند که جوانان را با افکار منطقی و درعین حال انعطاف پذیر پرورش دهند تا بتوانند از رسوم و عادات و ارزشهای متعدد و متفاوت جامعه متحول امروز انتخاب اصلح بعمل آورند و درعین حال خاصه های فرهنگ ملی را نیز ارج بگذارند.

۳-۱ ازدیاد رسانه های گروهی :

ازدیاد وسائل ارتباط جمعی جوامع دور و نزدیک را در معرض تراوشات فرهنگی یکدیگر قرار داده است. مخصوصاً عظمت تکنولوژی کشورهای پیشرفته نسل جوان کشورهای در حال پیشرفت را که خواهان ترقی و تحول هستند سخت تحت تأثیر قرار داده، تا جائیکه هر گونه آداب و رسومی که از مغرب زمین میرسد تصور میکنند بر ارزشهای

جوامع خودشان برتری دارد و در نتیجه بدون چون و چرا آن را میپذیرند. در حال حاضر تراوش فرهنگی بین کشورهای پیشرفته و در حال پیشرفت بمنزله خیابان يك طرفه ایست که متوجه ممالک در حال پیشرفت است. گرچه فرهنگ ایران با توجه به موقعیت اقلیمی که از قدیم معبر شرق و غرب بوده است دارای خصوصیات برونگرایی بوده و اصل مهم تحول از خصوصیات ذاتی آنست (۳) لیکن در چنین شرایطی اصل مهم اقتباس منطقی و انتخاب اصلح با توجه به حرمت خاصه های ملی جای خود را باخذ کور کورانه عوامل فرهنگی خارج داده که اغلب با خصوصیات اجتماعی ایران سازگار نیست. بدیهی است موقعیکه نوجوانان بین ارزشهای متفاوت قرار بگیرند دچار تعارض و سردرگمی میشوند. از طرف دیگر در چنین موقعیتی بین عقاید نسل جوان و سالخوردگان جامعه از لحاظ ارزشها تفاوت فاحشی بوجود میآید. این امر سازش بین سالخوردگان سنت گرا و جوانان نوگرا را مشکل میسازد.

والدین باید به منظور پیشگیری از بروز چنین مشکلاتی بین عقاید خود و فرزندانشان از طریق منطقی ارتباط مطلوب برقرار کنند. در این زمینه مؤسسات تربیتی بمنزله واسطه و پیوندی هستند بین افکار و نگرشهای نسل جوان و سالخوردگان، بنحویکه هم اصل مهم تحول و نوآوری منطقی مورد نظر باشد و هم از تجارب ارزشمند سالخوردگان حد اکثر استفاده بعمل آید و پیوند عاطفی بین فرزندان خانواده و بزرگسالان که از خصوصیات مطلوب فرهنگی ماست کماکان محفوظ بماند.

۴-۱ مهاجرت از روستا به شهرها و ایجاد شهرهای

غول پیکر

پیشرفت صنایع و اجتماع آنها در شهرهای بزرگ موجبات مهاجرت روستائیان را به این اماکن فراهم ساخته است. بدیهی است در این جریان نوجوانان بر اثر تغییر محیط فرهنگی و اجتماعی با مشکلاتی مواجه میشوند. از طرفی تغییر مسکن و مدرسه که در حال حاضر بکرات صورت میگیرد، هر بار سازشهای مجددی را ایجاب میکند که در بسیاری از مواقع ممکن است موجب عقب ماندگی شود. (۴)

در شهرهای متراکم عصر صنعتی امروز وسایل ورزشی و سرگرمی اندک است، در صورتیکه این مسئله در رشد و نمو جسمی و روانی و سازش نوجوانان اهمیت اساسی دارد. رسیدن به بلوغ اجتماعی و رشد کافی مستلزم تماس مستقیم با طبیعت و اجتماع است. جوانان ساکن شهرهای بزرگ نه تنها مواهب طبیعی را از دست میدهند بلکه بعلاوه مشکلات ناشی از خصوصیات شهرهای متراکم تماس اجتماعی آنها نیز اندک و محدود است.

پیوند های عاطفی بستگان و همسایگان و آشنایان در اینگونه شهرها بمراتب کمتر از ساکنان روستاها و جوامع قدیم است. چنین موقعیتی برای نسل جوان که نیازهای عاطفی آنان بیشتر است موقعی نامساعد میباشد.

در این جریان وجود مشغله و گرفتاری های زیاد باعث شده است که حتی والدین نیز از حال فرزندانشان غافل باشند، در یک مطالعه تحقیقی (۱۰) از ۱۴۹۰ دانش آموز سؤال شد که: «در جریان آخرین سال

تحصیلی آنان در دبیرستان چندبار با والدینشان بامدرسه تماس گرفته اند؟»
حاصل این تحقیق محدودیت بیش از اندازه روابط والدین و مدارس را
نشان می دهد .

درصد	تعداد دانش آموزان	دفعات تماس در سال
۴۳	۶۴۰	هیچ
۲۳/۴	۳۴۹	یکی ، دو بار
۹	۱۳۴	سه یا چهار بار
۵/۱	۷۶	پنج یا شش بار
۲/۷	۴۰	هفت یا هشت بار
۱/۶	۲۴	نه یا ده بار
۵/۴	۸۱	بیشتر از ده بار
۶/۳	۹۳	نمی دانم
۱/۸	۲۷	پاسخ ناکافی
۱/۷	۲۶	بدون پاسخ
۱۰۰	۱۴۹۰	جمع

۱-۵ پیدایش نیازمندیهای جدید بر اساس تحولات اجتماعی :

در جوامع ساده نیازها نیز ساده تر و محدود تر است . بتدریج که اجتماع گسترده تر و پیچیده تر میشود نیازهای متعدد و متفاوت بوجود میآید . حیوان ناگزیر از سازگاری طبیعی است ، در صورتیکه

انسان ناچار است با جامعه سازگار باشد (۵) و در این صورت است که با نیازهای ناشی از آن نیز باید مواجه شود. برخورداری از تحصیلات پیشرفته، اطلاع از معیارهای جدید اجتماعی، استفاده از وسائلی چون رادیو، تلویزیون، سینما، تئاتر، وجود کتابخانه، موزه و غیره از جمله مسائلی است که در جامعه امروز موقعیت خاصی احراز نموده است.

لزوم تخصص و مهارت در عصر حاضر دوره تحصیلات را طولانی‌تر کرده. استانداردهای جهانی اصل مهم بینش و جهان بینی را در بسیاری از موارد ضروری ساخته است. تلقین همسالان و آرزوهای دور و دراز و عدم توانائی رسیدن به آنها در بسیاری از موارد موجب یأس و بدبینی نسل جوان میشود. بیکاری ناشی از بحرانهای اقتصادی گاه مزید بر علت میگردد. (۴) مسائلی از این قبیل زائیده تحولات اجتماعی و اقتصادی است.

بنا بر این در مقابل نیازهای جدید باید آموزش جدید و پیش-بینی‌های لازم صورت گیرد. نیازمندیهای نوجوانان را در حال حاضر بطریق زیر میشود طبقه بندی کرد:

- الف - نیازمندیهای تحصیلی و آموزشی مانند:
- ادامه تحصیلات عالی و کسب دانش و معرفت
- در اختیار داشتن وسایل و لوازم مناسب آموزشی (کتابخانه، آزمایشگاه، کتاب)

- تعلیم و تربیت مناسب و سودمند
- برخورداری از خدمات راهنمایی و تحصیلی و حرفه‌ای

- بهره مند شدن از امکانات مربوط به بالا بردن سطح معلومات عمومی و اجتماعی
- فراهم بودن امکانات برای رشد فکری و غنی ساختن فرهنگ اجتماعی
- فراهم بودن امکان تحصیلات فنی و حرفه‌ای متناسب
- تعلیم صحیح زبان خارجی در دبیرستانها، سنجش درست معلومات در آزمایشهای ورودی مؤسسات آموزش عالی
- ب - نیازمندیهای مالی و اقتصادی مانند :
 - اشتغال به کار و تحصیل درآمد
 - کمک هزینه تحصیلی
 - مشاغل مناسب بارشته تحصیلی
- ج - نیازمندیهای اجتماعی و روانی مانند :
 - تقویت روحی و ایجاد امنیت خاطر
 - داشتن آزادی و استقلال
 - ایجاد محیط مناسب برای دوست یابی و فعالیت در گروهها
 - پرورش شخصیت و قابلیتها
 - تشکیل انجمنها و گروههای مربوط به جوانان
 - معاشرت صحیح باجنس مخالف
 - ایجاد هدف و مقصود درزندگی
- د - نیازمندیهای اخلاقی مانند :
 - محافظت جوانان ازفساد
 - راهنمایی درمورد اخذ و اقتباس عوامل فرهنگی و اجتماعی

- کسب فضیلت اخلاقی

ه - نیازمندیهای عمومی مانند :

- زندگی بهتر و فراهم آوردن وسائل آسایش و توجه به تغذیه

نوجوانان

- حل مشکلات تحصیلی و عمومی نوجوانان

پاره‌ای از مشکلات نوجوانان و جوانان دانشگاهی طبق تحقیقی

که بوسیله دانشگاه فردوسی مشهد صورت گرفته و در مرداد ماه ۵۴

منتشر شده بقرار زیر بوده است : (۶)

درصدی

۵۹/۱۳

اطلاعات کافی درباره بازار کار ندارم

۳۹/۲۴

نمیتوانم مطالب را بسرعت مطالعه کنم

۳۳/۳۳

نمیدانم برای چه کاری آمادگی بیشتری دارم

۳۱/۱۸

از کم روئی خود رنج میبرم

۳۰/۶۴

نمیتوانم بقدر کافی در جمع صحبت کنم

۲۳/۶۵

از وضع سلامت خود ناراضی و دلواپسم

۲۰/۹۵

از رشته تحصیلی راضی نیستم

از اینکه بادیگران نمیتوانم باسانی تماس اجتماعی برقرار کنم

۱۹/۲۵

رنج میبرم

۱۵/۵۹

از اینکه بخود اطمینان و اعتقاد ندارم ناراحتم

۱۵/۰۵

معمولا نمیدانم در جمع چگونه رفتار کنم

۱۵/۹

والدینم بانقشه های مربوط به آینده ام موافقت ندارند

۹/۱۳

باوالدین خود سازگاری و هم آهنگی ندارم

اعتیاد موجب ناراحتی من شده است
 ۴/۸۳
 با برادران و خواهران خود سازگاری ندارم
 ۲/۱۵

۲- درك خود و دیگران :

شناخت انسان ، این ارگانیزم پیچیده کار ساده‌ای نیست . بهترین تستها و وسائل سنجش گاهی نمیتوانند خصوصیات فرد را روشن سازند . چنانکه در مورد انشتاین و افرادی از قبیل او نارسائی وسائل اندازه گیری باثبات رسیده است . خود فرد نیز اغلب نمیتواند بوضوح نقاط ضعف و قدرت خود را ارزیابی کند و تحت تأثیر خطاهائی چند قرار میگیرد . در این صورت اغلب تصمیمات منطبق برواقعیت و امکانات نیست ، اینجاست که ارزش گفته حکیم بزرگ یونانی سقراط « خودت را بشناس » روشن میشود . لذا باید فعالیتهائی پیش بینی شود که نوجوانان با استفاده از آنها به شناخت خود برسند و برداشتی واقع بینانه نسبت به خود داشته باشند . ارزشیابی فرد در زمینه اجتماعی که در آن قرار دارد حائز اهمیت است . (۴) مهم اینست که عکس العمل فرد در مقابل مشکلات صحیح و متناسب باشد زیرا مشکلات فرد را از پای در نمیآورد بلکه عکس العمل فرد در قبال مشکلات است که او را درمانده میسازد . نوجوان باید بتواند بین نیازها و توانائیهای خود و خصوصیات و مقتضای جامعه رابطه‌ای مطلوب و منطقی برقرار کند .

یکی از مسائل درخور توجه اینست که نوجوانان حدی برای آزادی خود قائل نمیشوند بعبارت دیگر رعایت دیگران دور از نظر

واقع میشود. در اینصورت اصل از تساط صحیح بین نوجوان و دیگر افراد جامعه ممکن است به خطر بیفتد. رشد شخصیت به نحوه ارتباط دیگر افراد باشخص دارد قسمت اعظم شخصیت انسان نتیجه رفتار دیگران با فرد است. لذا باید رفتار بنحوی باشد که شخص در جامعه پذیرفته شود. ضرر عدم رعایت دیگران مستقیماً متوجه نوجوان میگردد. بسیاری از نوجوانان که احساس تنهایی میکنند، بدین علت است که در رابطه با دیگران شکست خورده اند.

نوجوانی که آداب معاشرت نیاموخته باشد نمیتواند در جمع پذیرفته شود. (۷) آنکه تحمل انتقاد نداشته باشد فرصت اصلاح را از خود سلب کرده است. کسی که از خصوصیات ثانوی بلوغ بی اطلاع باشد بی جهت دچار نگرانی و اضطراب میشود. (۷)

کار مهم دستگاههای آموزشی در این زمینه عبارت است از:

- الف - شناخت خصوصیات و توانائی فرد
- ب - درک مقتضیات و نیازهای اجتماعی
- ج - شناساندن این دو عامل به فرد و کمک به او
- د - گزینش راه صحیح و مطلوب بوسیله نوجوان

۳- مشکلاتی که منشاء خانوادگی دارد:

۱-۳ اختلاف نظر بین نظام ارزشهای والدین و نوجوان:

طبق تحقیقاتی که انجام گرفته بین نظام ارزشهای نوجوان و خانواده در بسیاری از موارد تفاوت وجود دارد. نوجوان گذشته از اینکه در معرض نظام ارزشهای خانوادگی است در جریان ارزشهای

همسالان نیز قسراً دارد. بعلاوه بین دید نوجوان و بزرگسالان خانواده طبیعتاً هماهنگی کامل وجود ندارد. نوجوان فردی پراورزی، مغرور و مایل به کسب هرچه بیشتر آزادی است در صورتیکه والدین افرادی محافظه کار، دلوپس و علاقمند به پرورش کودک براساس سنتهای خانوادگی هستند. (۸)

کمتر نوجوانی است که نزاع و مشاجرات خانوادگی را نیازموده باشد، گرچه نمیتوان انتظار داشت که همواره بین عقاید نوجوان و خانواده هماهنگی کامل برقرار باشد اما ناهماهنگی هم اگر از حد معین تجاوز بکند لطمات بزرگی ببار خواهد آورد.

نوجوان باید علل رفتار والدین خود را دریابد و والدین باید به توجیه صحیح رفتار خود بپردازند تا حد اکثر تفاهم و گذشت در طرفین بوجود آید و موجب طغیان در نوجوان نشود و یا فقط تنبیه والدین وی را به اطاعت و ندادن زیرا نتیجه هردو پرورش افرادی غیرعادی است (۹).

عکس العمل بسیاری از والدین در مواجهه با این مسائل توسل به نصیحت و پند و اندرز است. در صورتیکه این عوامل در تعلیم و تربیت چندان مؤثر نیست زیرا در نصیحت کردن بطور مستقیم و یا غیر مستقیم به نقاط ضعف فرد اشاره میشود که معمولاً باعث بروز مقاومت منفی در شخص میشود. بعلاوه نصیحت گر مسئله را از دید خود بررسی میکند، در صورتیکه دید نوجوان با بزرگسال کار آزموده و ورزیده تفاوت دارد. از همه اینها گذشته آنچه دیگران را بیشتر تحت تأثیر قرار میدهد عمل فرد است نه صرف گفتن. نصیحت اغلب موجب خرد شدن

شخصیت فرد میشود .

بنا بر این بر خورد نوجوان و والدین باید بر اساس واقع بینی صورت گیرد ، والدین باید در حد امکان به نوجوان بیاموزد که او بزرگ شده و در خور اطمینان است و در این صورت مجال اتکاء به نفس و استقلال را به او بدهند . والدین و آموزشگاهها باید فعالیت های خود را برای حل مسائل نوجوان هماهنگ سازند زیرا اختلاف نظر بین ارزشهای مؤسسات آموزشی و والدین موقعیتی نامطلوب برای رشد و تکامل افراد بوجود میآورد .

۳-۲ نزاع بین برادران و خواهران :

فرزندان کوچکتر خانواده میخواهند از امتیازات فرزندان بزرگتر برخوردار باشند ، لذا در کار آنان دخالت میکنند و به آنچه به آنان تعلق ندارد دست میزنند و گاه مخصوصاً مزاحمتهائی ایجاد میکنند (۱) .

نوجوانان در بسیاری از مواقع نسبت به خواهران و برادران کوچکتر احساس حسادت میکنند و کینه ای آشکار یا پنهانی نسبت به آنان دارند زیرا برادران و خواهران کوچکتر جای بزرگتر را در جلب علاقه و محبت والدین گرفته اند .

در چنین موقعی برای رفع مشکل در وهله اول والدین و در مرحله دوم نوجوانان باید اقدام کنند . والدین با رفتار صحیح میتوانند این حسادت را به حد اقل تقلیل دهند . نوجوانان میتوانند موقعیت خود را به هنگام خرد سالی در نظر آورند و نگرش خود را تعدیل نمایند .

۳-۳ کثرت اولاد و عدم فضا و محل کافی در خانه :

یکی از تحقیقات که نتایج آن عیناً از صفحه ۲۰ کمیته تحقیق انجمن ملی اولیاء و مربیان شماره ۶ نقل میشود ، نارسائی و کمبود در این زمینه را آشکارا نشان میدهد .

مکان هایی که دانش آموزان در داخل خانه برای مطالعه در اختیار دارند (۱۰)

درصد	جای مطالعه
۵۲/۲	اطاق شخصی
۲۰	اطاق نشیمن (اطاق عمومی خانواده)
۵/۷	حیاط
۵/۴	اطاق یکی از اعضاء خانواده
۴	پشتبام
۳/۶	باغ
۱/۹	باغچه
۱/۵	زیرزمین
۵/۷	جا های دیگر
۱۰۰	جمع

مؤسسات آموزشی باید در حد امکان ایده مطالعه در کتابخانه را در دانش آموزان تقویت کنند و ترتیبی اتخاذ شود که تعداد کتابخانه ها افزایش یابد و نیز از کتابخانه های موجود حد اکثر استفاده بعمل آید.

۴- مسائل بهداشتی :

تحوّلات جسمی و برهم خوردن تعادل بدنی نوجوان را در مورد سلامتی خود کنجکاو میکنند و گاهی پرسشهایی از این قبیل برایش مطرح میشود که آیا حرکت و فعالیت باندازه کافی دارد؟ آیا نوع ورزشی که انجام میدهد برای برخی از اعضاء مثلاً قلب مضر نیستند؟ سلامت کامل جسمی و روانی کی برقرار میشود؟ در تحقیقی که در سال ۱۳۵۴ در دانشگاه فردوسی مشهد انجام گرفت ۲۲/۷۷ درصد دانشجویان درباره سلامت خود دلواپس بوده‌اند. (۶)

بهر صورت نوجوان نیاز فراوان دارد که به جواب قانع کننده و صحیح در اینگونه موارد برسد. بهمین لحاظ است که توجه به بهداشت روانی یکی از مهمترین فعالیت‌های هر مؤسسه آموزشی است.

صنعت و تکنولوژی جدید نیز مسائلی را بوجود آورده که در مقابل آنها نوجوان نیازمند به راهنمایی است. آیا تلویزیون به چشم آسیب میرساند؟ چطور از این وسیله بنحو صحیح استفاده کرد؟ اغلب اوقات خطر نگرانی از این مسائل خیلی بیشتر از خطر واقعی آنست. اینست که باید با آموزش صحیح هم نگرانی را کاهش داد و هم از خطرات واقعی جلوگیری بعمل آورد.

اعتیاداتی که در این سن ممکن است به سراغ نوجوان بیاید نیز از مسائل درخور توجه است مخصوصاً در عصر حاضر پیشگیری از بروز اینگونه مشکلات از اهم وظایف هر مؤسسه آموزشی است یکی از عوامل جلوگیری از بروز اینگونه مسائل، آموزش صحیح نحوه گذراندن اوقات فراغت است. زیرا نوجوان پرانرژی و کنجکاو

بهر وسیله برای ارضای کنجکامی دست میزند. بنا بر این باید پیش‌بینی لازم جهت فعالیتهای ورزشی یا هنری و غیره برای آنان بعمل آید. متأسفانه در شهرهای پر ازدحام اماکن کافی جهت این فعالیتهای پیش‌بینی نشده است. در نتیجه افراد باید راه طولانی برای رسیدن به ورزشگاه طی کنند و تارسیدن به آنجا خسته و فاقد رغبت شود و یا اینکه از این نیاز طبیعی چشم‌پوشد.

در تحقیق دانشگاه فردوسی مشهد (۶) ۴/۹۵ درصد دانشجویان از اعتیاد رنج می‌برده‌اند.

برای جلوگیری از بروز مشکلات یا کاهش آنها اقدامات ذیل پیشنهاد میشود:

- خود رهبری به نسبت رشد مورد توجه قرار گیرد
- برای هر اقدام در مورد کودک طبیعت و مقتضای جامعه مورد توجه واقع شود
- ذوق و علاقه فرد مقدم بر هر عامل باشد
- مسئولیت متناسب با اختیار از نوجوان خواسته شود
- بهداشت جسمی و روانی هر دو مورد نظر باشد
- اظهارات و نظرات فرد اساس هدایت وی باید بشمار رود
- کوشش مداوم و پی‌گیر در جهت تحکیم مناسبات خانواده صورت گیرد
- در تقویت مبانی اخلاقی و مذهبی نوجوانان کوشش فراوان صورت گیرد
- بزرگسالان در مقابل مسائل و مشکلات جوانان و رفتارهای

تند آنان اضطراب و نگرانی خود را آشکار نکنند و عکس‌العمل تند نشان ندهند

- نظرات سازمانهای مختلف تربیت افراد و والدین تا حد امکان بیکدیگر نزدیک شود و اقدامات آنها در این زمینه هماهنگ گردد

- انعکاس تحولات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در تربیت نوجوانان مورد نظر باشد

- بین تعلیم و تربیت نوجوان و جامعه ارتباط منطقی قرار گیرد

تبادل جسمی و روانی فرد مقدم بر هر عامل قرار گیرد

آموزش استفاده صحیح از اوقات فراغت مد نظر باشد

- بین افراد و سازمانهای مسئول تعلیم و تربیت هماهنگی کامل و ارتباط منطقی وجود داشته باشد

مآخذ

- ۱- «هلن شاکر»، «ج. کاردنر جنگینز» و «و. و. بوئر» - مسائل نوجوانان و راه حل آنها ترجمه مجتبی جوادیان - ازانتشارات دانشسرای راهنمائی تحصیلی مشهد - سال ۱۳۵۲.
- ۲- نشریه شماره ۷۱ انجمن ملی اولیاء و مربیان - ازانتشارات انجمن ملی اولیاء و مربیان ایران سال ۱۳۵۴.
- ۳- طوسی، محمدعلی (دکتر) و رضوی، مسعود - تاریخ آموزش و پرورش، ازانتشارات سازمان کتابهای جیبی سال ۱۳۵۲.
- ۴- «ترکسلرو نورت»، فنون راهنمائی، ترجمه زرکش، غلامحسین و بهاری، سیف‌اله (دکتر) ازانتشارات دانشگاه تربیت معلم سال ۲۵۳۵.
- ۵- آگبرن و نیمکف، زمینه جامعه شناسی ترجمه آریانپور امیرحسین (دکتر) ازانتشارات فرانکلین سال ۱۳۴۹.
- ۶- ندامافی، ابرالفضل - مسائل جوانان، ازانتشارات دانشگاه فردوسی مشهد، مرداد ماه سال ۱۳۵۴.
- ۷- هنری - مک دانیل - راهنمائی درمدارس امروز - ترجمه شکوه نوایی نژاد، دانشسرای عالی ۱۳۴۹.
- ۸- نراقی، احسان (دکتر) «جامعه، جوانان، دانشگاه» ازانتشارات سازمان کتابهای جیبی سال ۱۳۵۰.
- ۹- صدیق اعلم، عیسی (دکتر) روش نوین درآموزش و پرورش، ازانتشارات شرکت سهامی طبع کتاب چاپ ۱۱، سال ۱۳۳۷.
- ۱۰- نشریه شماره ۶ انجمن اولیاء و مربیان - پژوهش‌های درباره نسل جوان - ازانتشارات انجمن اولیاء و مربیان ایران سال ۱۳۵۱.
- ۱۱- روحانی (دکتر) روانشناسی کودک - ازانتشارات خود مؤلف، سال ۱۳۴۱.